



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 572/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., Dobšinského 12, Bratislava, proti postupu a rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Sžsk/78/2022 z 27. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozsudkom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 7Sa/45/2017 z 20. marca 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) zamietol žalobu sťažovateľa, ktorou sa domáhal preskúmania rozhodnutia ústredia Sociálnej poisťovne z 18. júla 2017, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Poprad z 24. februára 2017. Naposledy uvedeným rozhodnutím bolo rozhodnuté, že sťažovateľovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 1. decembra 2013, ale 18. marca 2014.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, ktorá bola napadnutým rozsudkom zamietnutá.

II.

Sťažostná argumentácia

4. Prvá sťažostná námietka sa týka porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku zmeny právneho názoru (rozhodovacej praxe) Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

5. V konkrétnostiach sťažovateľ upriamuje pozornosť na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019 a rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 3/2019 z 24. novembra 2020. Obe rozhodnutia sa týkajú právnej situácie sťažovateľa (vzťah sociálneho poistenia a licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe), pričom z oboch rozhodnutí rezultujú protichodné právne závery. Napadnutý rozsudok pritom najvyšší správny súd oprel o druhé zo zmienených rozhodnutí, pričom toto rozhodnutie vyznieva sťažovateľovi na neprospech. V týchto súvislostiach sťažovateľ poukazuje na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky a nesúhlasné stanovisko sudcu Jána Šikutu k uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018.

6. Sťažovateľ podotýka, že relatívna stabilita judikatúry je jedným zo základných atribútov právneho štátu. Zmena judikatúry by sa mala odohrávať len z principiálnych dôvodov, najmä preto, že sa zmenili právne predpisy súvisiace s vykladaným právnym predpisom, resp. došlo k zmene právnych názorov súdov, na ktorých judikatúru sú najvyššie súdne inštalácie povinné prihliadať, prípadne ak sa zmenili okolnosti podstatné pre pôsobenie právnej normy dotvorenej judikatúrou, eventuálne sa novo objavili iné závažné dôvody, ktoré poskytnú základ pre zmenu právneho názoru najvyšších justičných autorít, pokiaľ potreba takejto zmeny preváži nad záujmami osôb konajúcich v dobrej viere v existenciu trvalej judikatúry (objektívne dôvody zmeny rozhodovacej praxe).

7. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ argumentuje, že právne názory produkované v uznesení najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019 boli negované zo subjektívnych príčin, konkrétne pre zmenu personálneho obsadenia veľkého senátu najvyššieho súdu. Predmetné uznesenie by malo byť pritom zmenené len v prípade, ak by obsahovalo základné vady alebo omyly spravodlivosti, o čo v tomto prípade nejde. Vydanie protichodného rozhodnutia v skutkovo a právne totožnej veci len v dôsledku subjektívnych okolností, bez zmeny objektívnych okolností, podľa mienky sťažovateľa devalvuje princíp právnej istoty ako jeden zo základných princípov právneho štátu. V nadväzujúcej sťažostnej argumentácii sťažovateľ podotýka, že vo vnútroštátnom právnom poriadku neexistuje právny inštitút, na základe ktorého by mohol iniciovať konanie na účel odstránenia právnej neistoty založenej protichodnou rozhodovacou praxou.

8. Najvyšší správny súd sťažovateľovi neposkytol ústavne konformnú ochranu, keď prihliadol výlučne na rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 3/2019 z 24. novembra 2020 bez toho, aby vzal do úvahy aj uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019.

9. Pokiaľ ide o porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, sťažovateľ prezentuje názor o tom, že senát najvyššieho správneho súdu konajúci v jeho veci mal konanie prerušiť a pre nejednotnosť súdnej praxe podať predsedovi najvyššieho správneho súdu podnet na podanie návrhu na prijatie tzv. zjednocovacieho stanoviska pléna najvyššieho správneho súdu podľa § 24d ods. 1 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene

a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). V pozícii zákonného sudcu v sťažovateľovej právnej veci teda nemal vystupovať konajúci senát najvyššieho správneho súdu, ale plénum najvyššieho správneho súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K námietke porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

11. Ústavný súd upriamuje pozornosť sťažovateľa na svoju rozhodovaciu prax (m. m. napr. IV. ÚS 610/2021), v ktorej si v obdobnej súvislosti osvojil argumentáciu, podľa ktorej i keď zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej správnosti súdneho rozhodnutia, v aplikačnej praxi súdov je možná. ESĽP formuloval všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímneho očakávania) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (Unédic proti Francúzsku, č. 20153/04). ESĽP tiež uviedol, že názorová nejednotnosť medzi súdmi je svojou povahou dôsledkom, ktorý je vlastný každému súdnemu systému (Zielinski a Pradal & Gonzales a ďalší proti Francúzsku, č. 24846/94). Judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby, a to i pri nezmenenej právnej úprave, bola nielen dopĺňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená (porovnaj nález Ústavného súdu ČR č. k. III. ÚS 117/07 z 20. júna 2007). Tento jav je do značnej miery prirodzený, pretože odráža skutočnosť, že proces interpretácie a aplikácie práva nie je statický, ale dynamický, a súdy, poctivo hľadajúce najsprávnejšie a najspravodlivejšie riešenie rozhodovaných prípadov, môžu neskôr dospieť k presvedčeniu, že riešenie, ktoré zvolili skôr, nie je z celého radu dôvodov optimálne (porovnaj stanovisko pléna Ústavného súdu ČR č. k. Pl. ÚS-st. 39/14 z 25. novembra 2014). Neexistuje a nemôže existovať žiadna garancia proti zmene judikatúry ako takej. I keď nenastane zmena spoločenských pomerov, v právnej oblasti dochádza k neustálemu vývoju a justičné orgány musia mať možnosť, ktorá plynie priamo z viazanosti sudcu zákonom, doterajší, na základe novo získaných poznatkov nesprávny právny názor zvrátiť a či prekonať (porovnaj nález Ústavného súdu ČR č. k. III. ÚS 3221/11 z 12. decembra 2013). Na tomto mieste ústavný súd podotýka, že nevidí dôvod na odklon od uvedených rozhodovacích línií.

12. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej mu neprislúcha vykonávať unifikačné intervencie do judikatúry všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon o súdoch zveruje všeobecným súdom a správnym súdom. V okolnostiach sťažovateľovej veci je pre ústavný súd podstatná úprava § 24d a § 24e zákona o súdoch, ktorá predmetné poslanie toho času zveruje plénu najvyššieho správneho súdu, resp. jeho kolégiám. Ústavný súd vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať

do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. napr. IV. ÚS 574/2013, IV. ÚS 610/2021), o čo v danom prípade nejde.

13. Ústavný súd nemohol prisvedčiť ani sťažovateľovej námietke o tom, že najvyšší správny súd mu neposkytol ústavne konformnú ochranu, keď prihliadol výlučne na rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 3/2019 z 24. novembra 2020 bez toho, aby vzal do úvahy aj uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019. Ak totiž dôjde k zmene právneho názoru vysloveného veľkým senátom, nemožno v aplikácii neskoršieho a aktuálneho právneho názoru (v čase rozhodovania senátu najvyššieho správneho súdu o kasačnej sťažnosti) na vec sťažovateľa vzhliadnuť porušenie ním označených práv. Vo všeobecnosti platí, že neskorší právny názor nahrádza skorší, má teda pri výklade sporných otázok prednosť. Vzhľadom na to ústavný súd konštatuje, že napadnutý rozsudok vydaný na podklade právneho názoru vysloveného veľkým senátom najvyššieho súdu v rozsudku č. k. 1 Vs 3/2019 z 24. novembra 2020 považuje za ústavne akceptovateľný (m. m. napr. I. ÚS 158/2022, II. ÚS 527/2021).

III.2. K námietke porušenia čl. 48 ods. 1 ústavy:

14. Ani námietka porušenia čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom nie je dôvodná. Platná právna úprava nezakotvuje povinnosť senátu najvyššieho správneho súdu podať predsedovi najvyššieho správneho súdu podnet na podanie návrhu na postup podľa § 24d ods. 1 písm. b) zákona o súdoch. Senát najvyššieho správneho súdu teda nepostupoval v rozpore s platnou právnou úpravou, ak bol v naznačených súvislostiach pasívny.

15. Ústavný súd so zreteľom na uvedené pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k zisteniu, že napadnutý rozsudok nesignalizuje možnosť porušenia základných práv a slobôd sťažovateľa uvedených v záhlaví tejto ústavnej sťažnosti. Podanú ústavnú sťažnosť preto ústavný súd odmietol v jej celosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

16. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu